

УДК 347.4:339.1+004

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5\(59\)-1490-1503](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5(59)-1490-1503)

Самчук-Колодяжна Зінаїда Федорівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0002-9391-1115>

Чубоха Надія Федорівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0002-9954-3632>

Прокопчук Катерина Миколаївна кандидат юридичних наук, головний спеціаліст відділу аналітично-статистичної роботи, зв'язків з громадськістю та ЗМІ, Господарський суд Волинської області, м. Луцьк, <https://orcid.org/0009-0009-5163-2503>

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Анотація. Захист прав споживачів є ключовим елементом забезпечення безпеки, справедливості та довіри в ринкових відносинах, що гарантує безпеку товарів і послуг для споживачів, забезпечуючи усвідомлений вибір та сприяючи сталому розвитку. Однак цивільно-правовий механізм захисту прав споживачів в Україні залишається недосконалим, містить застарілі та непрацюючі норми, не враховує нових викликів цифрової економіки і потребує оновлення згідно з європейськими стандартами. Мета статті полягає в аналізі сучасних викликів для формування ефективного цивільно-правового механізму захисту прав споживачів і виявленні можливостей імплементації найкращих практик у національне законодавство шляхом оцінки міжнародного досвіду. У результаті проведеного дослідження було охарактеризовано основні причини порушень і проблеми захисту прав споживачів в Україні. Зауважено основні документи, що складають основу захисту прав споживачів, у тому числі Закон України «Про захист прав споживачів». Зазначено проблеми та прогалини, характерні чинному Закону України «Про захист прав споживачів» № 1023-ХІІ, та підкреслено необхідність прийняття нового Закону України «Про захист прав споживачів» № 3153-ІХ. Описано основні нововведення нового Закону, зокрема, щодо поширення його дії на інтернет-торгівлю, запровадження обов'язкових гарантійних строків, зміни порядку

проведення гарантійного ремонту, порядку повернення товару, правил встановлення знижки, а також створення державного реєстру «Е-покупець». Виокремлено проблеми, що можуть супроводжувати імплементацію нововведень у національну законодавчу базу. Охарактеризовано міжнародний досвід щодо підвищення ефективності захисту прав споживачів, зокрема, Європейського Союзу, Хорватії, Македонії та Узбекистану. Надано деякі рекомендації для підвищення ефективності захисту прав споживачів в Україні з урахуванням проведеного аналізу та досвіду окремих країн. Аналіз міжнародного досвіду дозволив встановити, що найбільш ефективний підхід до впровадження нових норм щодо захисту прав споживачів може передбачати запровадження змін у декількох законодавчих актах.

Ключові слова: захист прав споживачів, недобросовісні комерційні практики, директиви ЄС, електронна комерція, правова гармонізація з ЄС.

Samchuk-Kolodiazhna Zinaida Fedorivna Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Civil Law Disciplines, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0002-9391-1115>

Chubokha Nadiya Fedorivna Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Civil Law Disciplines, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0002-9954-3632>

Prokopchuk Kateryna Mykolayivna Candidate of Juridical Sciences, Chief Specialist of the Department of Analytical and Statistical Work, Public and Media Relations, Commercial Court of Volyn Oblast, Lutsk, <https://orcid.org/0009-0009-5163-2503>

CIVIL LAW MECHANISM FOR CONSUMER RIGHTS PROTECTION: MODERN CHALLENGES

Abstract. Consumer protection is a key element in ensuring security, fairness and trust in market relations, which guarantees the safety of goods and services for consumers, ensuring informed choice and promoting sustainable development. However, the civil law mechanism for the protection of consumer rights in Ukraine remains imperfect, contains outdated and non-working norms, does not consider new challenges of the digital economy and needs to be updated by European standards. The article aims to analyze modern challenges for forming an effective civil law mechanism to protect consumer rights and identify opportunities for implementing best practices into national legislation by assessing international

experience. As a result of the study, the leading causes of violations and problems of consumer rights protection in Ukraine were characterized. The primary documents that form the basis for the protection of consumer rights were noted, including the Law of Ukraine "On the Protection of Consumer Rights". Problems and gaps characteristic of the current Law of Ukraine "On the Protection of Consumer Rights" No. 1023-XII were noted, and the need to adopt a new Law of Ukraine "On the Protection of Consumer Rights" No. 3153-IX was emphasized. The main innovations of the new Law are described, in particular, regarding the extension of its effect to online trading, the introduction of mandatory warranty periods, changes in the procedure for warranty repairs, the procedure for returning goods, the rules for establishing discounts, as well as the creation of the state register "E-buyer". Problems that may accompany the implementation of innovations in the national legislative framework are identified. International experience in increasing the effectiveness of consumer rights protection is characterized, in particular, by the European Union, Croatia, Macedonia and Uzbekistan. Some recommendations are provided for increasing the effectiveness of consumer rights protection in Ukraine, taking into account the analysis and experience of individual countries. An analysis of international experience has made it possible to establish that the most effective approach to implementing new norms for the protection of consumer rights may involve introducing changes in several legislative acts.

Key words: consumer protection, Law No. 3153-IX, unfair commercial practices, EU Directives, e-commerce, legal harmonization with the EU

Постановка проблеми. Захист прав споживачів є важливим для забезпечення безпеки, справедливості та довіри в ринкових відносинах, гарантуючи безпеку товарів і послуг для споживачів, забезпечуючи поінформований вибір і сприяючи сталому розвитку. У Керівних принципах ООН для захисту прав споживачів цю юридичну концепцію визначено через низку основоположних прав, зокрема: право на безпеку товарів і послуг; право на повну, правдиву та своєчасну інформацію; право на вільний вибір товарів і послуг; право споживачів бути почутими; право на задоволення основних життєвих потреб; право на відшкодування (компенсацію) завданої шкоди; право на споживчу освіту; право на здорове навколишнє середовище [1]. Проте цивільно-правовий механізм захисту прав споживачів в Україні на сьогодні є недосконалим і застарілим, адже він не враховує нових викликів цифрової економіки та потребує оновлення відповідно до європейських стандартів і норм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Механізми захисту прав споживачів є важливою темою досліджень українських та закордонних вчених, адже вони відіграють ключову роль у забезпеченні балансу між інтересами

споживачів та суб'єктів господарювання, що є особливо актуальним в умовах трансформаційних та євроінтеграційних процесів в економіці. Так, Р. Белвал та ін. наголосили, що захист прав споживачів є актуальною глобальною проблемою в цю епоху споживацтва. У таких умовах важливо зміцнити довіру споживачів, прозорість і цілісність транзакцій, щоб зменшити ризик та невизначеність покупки. Вчені дійшли висновку, що механізм захисту прав споживачів в електронних транзакціях не є надійним у багатьох країнах. Зокрема, в результаті відсутності комплексного та надійного законодавства споживачі залишаються вразливими в процесі онлайн-купівлі-продажу [2].

Упровадження нового законодавства Європейського Союзу (ЄС) про захист прав споживачів у законодавство країн регіону дослідила Я. Дабович-Анастасовська. Дослідниця наголошує на важливості глобалізації споживчого права на міжнародному рівні, що дозволить забезпечити рівний правовий захист споживачів на світовому ринку. У статті проаналізовано нову систему захисту прав споживачів ЄС, нові рішення, які мають забезпечити рівний та ефективніший правовий захист споживачів на спільному ринку ЄС, а також виявлено проблеми, з якими стикаються законодавці країн регіону під час транспозиції європейських правових норм у національне законодавство [3].

Об'єктом наукової розвідки К. Кауфман і К. Гоанта стали дві пропозиції щодо управління цифровими послугами в ЄС: Закон про цифрові послуги (The Digital Services Act – DSA) та Закон про цифрові ринки (Digital Markets Act – DMA). Окрім іншого, була досліджена реформа, запропонована Європейською Комісією за допомогою DSA, торкаючись основних тем у контексті захисту прав споживачів. Зокрема, автори доводять, що DSA стосується не лише свободи слова в Інтернеті, але і формує основу для побудови належного балансу між правами користувачів, відповідальністю платформ та інтересами споживачів [4]. Це дослідження актуальне і для України, адже новий закон «Про захист прав споживачів» № 3153-IX слідує основним підходам DSA, що дозволяє адаптувати національне законодавство до європейських стандартів цифрового регулювання.

Рух України у напрямку євроінтеграції, зокрема в контексті імплементації європейського законодавства в національну правову систему, відзначила З. Скалецька. При цьому дослідниця наголосила, що і досі існують окремі прогалини в регулюванні електронної комерції і захисту прав споживачів в умовах дії правового режиму воєнного стану [5]. Це вказує на необхідність подальшого приведення національного законодавства у відповідність нормам ЄС.

Водночас, в окремих роботах зауважено, що і заходи ЄС у сфері захисту прав споживачів можуть бути недостатньо ефективними, потребуючи більших зусиль. Так, Л. А. Хаса та Е. Фетаху дійшли висновку, що споживачі ЄС все

ще перебувають у високому ризику антиконкурентної практики, такої як фіксація цін, та мають менший вибір, ніж було б, якби Європейський Союз та його інституції застосували жорсткіший підхід до боротьби з антиконкурентною практикою. Більше того, Європейський Союз не зробив достатньо для інформування своїх споживачів про їхні права, хоча вони закріплені в законодавстві. Це упущення призвело до того, що споживачі робили вибір, не знаючи про свої права [6].

Якщо звернутися до вітчизняного досвіду, то хоча формально українське законодавство і надає споживачам досить широкі можливості для захисту власних прав, реалізація таких можливостей на практиці є ускладненою через низку проблем. Нині як українське законодавство, так і нормативно-правове забезпечення ЄС не гарантують належного захисту прав споживачів в усіх основних аспектах [7]. З цього можна зауважити, що в умовах швидких трансформацій економіки та розвитку технологій законодавство щодо захисту прав споживачів має постійно переглядатися та вдосконалюватися, зокрема з урахуванням міжнародної практики як у позитивних аспектах, так і з огляду на можливі прогалини.

Цивільно правові аспекти захисту прав споживачів у системі споживчих відносин в умовах воєнного стану з орієнтацією на цифровізацію відповідних правовідносин були розглянуті О. Бурлакою. Дослідниця акцентувала, що під час війни орієнтація на споживача та забезпечення його прав і безпеки має бути ключовим пріоритетом формування інноваційної економіки країни [8]. У свою чергу, Л. Загоруй та І. Загоруй вважають, що одним з перспективних напрямів захисту прав споживачів в мережі Інтернет є розробка централізованої, спеціалізованої онлайн-платформи для альтернативного вирішення споживчих спорів. Окрім іншого, вчені вважають, що це дозволить наблизити Україну до європейських стандартів у сфері захисту прав споживачів в Інтернеті [9].

Проведений огляд наукових публікацій свідчить про актуальність подальшої наукової розвідки, зокрема з метою формування пропозицій щодо удосконалення законодавчої бази України у сфері захисту прав споживачів, приведення її у відповідність до норм ЄС з урахуванням позитивного досвіду та потенційних прогалин, а також покращення захисту прав споживачів у мережі Інтернет.

Мета статті полягає в аналізі сучасних викликів для формування ефективного цивільно-правового механізму захисту прав споживачів і виявленні можливостей імплементації найкращих практик у національне законодавство шляхом оцінки міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Аналіз існуючої нормативно-правової бази, наукових досліджень і правозастосовної практики вказує на те, що

існуюче законодавство не забезпечує належного рівня гарантій захисту прав споживачів. Серед основних причин порушень можна виокремити недосконалість правового регулювання, корупцію в державних структурах, які контролюють виконання законодавства про захист споживчих прав, брак ефективних захисних механізмів, недостатню інформаційну та правову підтримку населення, відсутність належних умов для реалізації громадянами своїх прав [10]. Основні проблеми захисту прав споживачів представлено на Рисунок 1.

Оснoву захисту прав споживачів складають Кодекс цивільного захисту, Господарський кодекс України, а також Закон України «Про захист прав споживачів» [11]. У ході врегулювання споживчих спорів також враховуються Директиви ЄС стосовно захисту прав споживачів. Чинний Закон України «Про захист прав споживачів» № 1023-XII (далі – Закон № 1023-XII) був прийнятий ще в 1991 році [11]. З того часу система захисту прав споживачів зазнала суттєвих змін, і сьогодні Закон № 1023-XII має суттєві відхилення від стандартів ЄС та містить окремі положення, що не підтвердили свою дієвість. Окрім іншого, Закон № 1023-XII не містить положень, які би визначали відносини споживачів із суб'єктами електронної комерції. Це є однією з основних причин порушень прав споживачів в сучасних умовах цифрової економіки. Новий Закон України «Про захист прав споживачів» № 3153-IX (далі – Закон № 3153-IX) [12] у певній мірі заповнює прогалини існуючого законодавства, проте варто відзначити, що даний документ набирає чинності через один рік з дня його опублікування, але не раніше дня припинення чи скасування воєнного стану. Це пов'язане з правовою нестабільністю, характерною для умов воєнного стану, оскільки державний контроль у таких умовах є ускладненим, частина підприємств зупинили свою діяльність або були переміщені, логістика та постачання – порушені, а бізнес в цілому, як і споживачі, у значній мірі знаходяться в стані виживання, а не нормального функціонування.

Застарілість нормативної бази

- полягає у невідповідності існуючого законодавства поточним викликам, у тому числі пов'язаним із розвитком цифрової економіки й електронної комерції

Невідповідність європейським стандартам

- стосується недостатньої гармонізації чинного законодавства з актами ЄС, зокрема DSA, DMA тощо

Недостатній рівень захисту в цифровому середовищі

- відсутність чітких правил для маркетплейсів, електронних платформ;
- недостатній захист персональних даних

Слабкі механізми реалізації прав споживачів

- неефективні процедури звернення;
- брак механізмів колективного захисту прав;
- недостатній рівень досудового врегулювання спорів

Недостатній рівень обізнаності споживачів

- брак знань щодо можливостей захисту власних прав споживачами;
- недостатні можливості отримати якісну юридичну підтримку

Недостатні гарантії безпеки продукції

- недостатня або недостовірна інформація про товар;
- недостатній контроль якості
- проблеми з маркуванням;
- відсутність належного державного контролю
- контрафактна продукція
- відсутність ефективної системи зворотного зв'язку

*Рис. 1. Проблеми захисту прав споживачів
Джерело: узагальнено авторами за [10; 13].*

У таких умовах підвищення вимог до бізнесу може бути не лише неефективним, але і мати негативні наслідки в результаті надмірного тиску на бізнес, який і без того перебуває в складному становищі. Водночас, завчасне ухвалення Закону № 3153-IX надає бізнесу можливість підготуватися до майбутніх змін шляхом адаптації інформаційно-комунікаційних систем, проведення навчання працівників, перегляду договорів тощо. Більше того, це забезпечує вищу прозорість і передбачуваність законодавчих змін, а також сигналізує ЄС про готовність України до реформування законодавства в

межах Угоди про асоціацію. Основні нововведення Закону № 3153-IX представлено на Рисунку 2. –

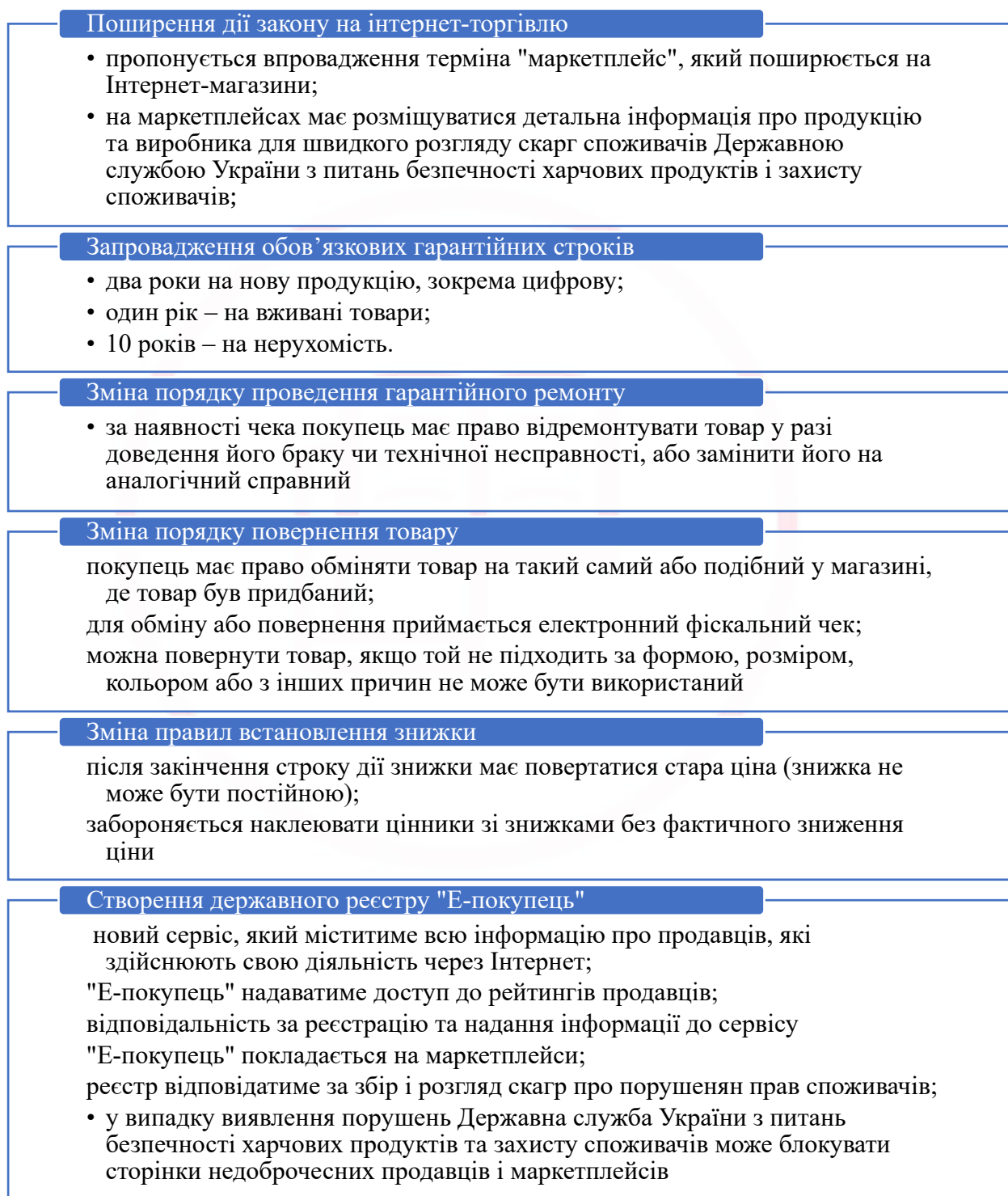

Рис. 2. Основні нововведення Закону № 3153-IX
Джерело: узагальнено авторами за [11; 14].

Створення реєстру «Е-покупець» видається одним із найбільш інноваційних нововведень Закону № 3153-IX. Проте варто зауважити, що норми про цей портал набудуть чинності лише після введення самого сервісу в експлуатацію, але не пізніше трьох років від початку дії Закону № 3153-IX [15].

Прийняття Закону № 3153-IX наближує національне законодавство у сфері захисту прав споживачів до норм ЄС. Це дозволить не перевантажувати національний бізнес надмірними бюрократичними процедурами, проте забезпечить більш жорсткі санкції у разі правопорушень, що покращить захист прав споживачів. Однак варто відзначити, що Закон № 3153-IX передбачає імплементацію Директиви Європейського парламенту і Ради 2005/29/ЄС [16] щодо недобросовісних комерційних практик, яка вимагає змін національних законів у випадку невідповідності положенням цієї Директиви. Закон № 3153-IX не враховує окремих вимог Директиви, наприклад, у ньому відсутнє поняття «пересічного споживача», який є ключовим елементом відносин щодо недобросовісних комерційних практик, а також не розкрите поняття «професійної сумлінності». Це утворює правову невизначеність, яка є складовим елементом верховенства права, а отже зазначені недоліки суперечать ст. 8 Конституції України («В Україні визнається і діє принцип верховенства права») [14]. Ще однією проблемою є те, що велика частка споживачів не знають про свої права та не захищають їх належним чином [15]. Незважаючи на те, що новий Закон передбачає право споживача на споживчу освіту та/або просвіту, зокрема закріплює, що «держава створює умови для здобуття споживачами знань, умінь та навичок, у тому числі в закладах освіти, з питань реалізації прав споживачів та механізмів їх захисту, а також вживає заходів, спрямованих на доведення до відома суб'єктів господарювання інформації про права споживачів та механізми їх захисту» [11], споживачам може бракувати належної мотивації або прагнення відновити справедливість, що, у свою чергу, створює сприятливий ґрунт для нових правопорушень. Відповідно, просвітницька робота має передбачати не лише здобуття знань, умінь і навичок щодо захисту споживачами власних прав, але і формування відповідної правової культури, яка би забезпечувала усвідомлення важливості захисту власних прав.

Важливе значення в контексті удосконалення системи захисту прав споживачів відіграє вивчення міжнародного досвіду в цій сфері. ЄС має одну з найрозвиненіших регіональних правових баз для захисту прав споживачів. Горизонтальна правова база складається з численних директив, які останнім часом є директивами з максимальним дотриманням. Колективні позови, передбачені Директивою 2020/1828 ЄС, служать ще більш ефективному та результативному захисту прав споживачів. Довгострокове застосування альтернативних методів вирішення споживчих спорів і застосування онлайн-

систем для їхнього вирішення забезпечують швидкий та ефективний транскордонний захист прав споживачів. Характерною рисою правової бази споживчого права ЄС є її динамізм та той факт, що вона швидко змінюється й адаптується до нових умов ведення бізнесу та впливу нових технологій. Це видається позитивною рисою, проте утворює складнощі для окремих країн ЄС, а особливо країн, що прагнуть членства в ЄС, адже вони можуть не встигати адаптувати своє законодавство до таких швидких змін. Також, труднощі можуть виникати через відмінності у формулюваннях норм. Наприклад, номотехніка правової системи ЄС пов'язана зі вступними реченнями (деклараціями) та досить довгими, складними статтями з численними абзацами, причому кожен абзац має кілька речень, що призводить до труднощів у послідовному впровадженні в національних нормативних актах країн регіонів. При цьому в окремих країнах ЄС і країнах-кандидатах на вступ в ЄС переважає техніка, що передбачає написання коротких чітких статей, де одне речення – це один абзац. Україні також характерна така техніка, адже статті в її законах, зазвичай, лаконічні (одна стаття – одне правило або чіткий перелік). Відповідно, виникає питання, чи є перефразування та поділ на кілька статей послідовним упровадженням, і чи буде таке впровадження належним чином обґрунтоване під час скринінгу [3].

Хорватія є однією з країн, де нові правила захисту прав споживачів ЄС упроваджуються найбільш послідовно. Ймовірно, це відбувається завдяки тому, що країна обрала найбільш ефективний підхід до впровадження норм, а саме – запровадження змін у кількох законах. На відміну від такого підходу, у Македонії усі нововведення було запроваджено в одному законі. Однак цей спосіб отримав багато критики через наявність великої кількості норм і рішень, які важко швидко впровадити на практиці, а також у результаті складності в застосуванні норм нагляду та покарання [3]. Загалом, незважаючи на здійснення державами важливих кроків для покращення підходів до захисту прав споживачів, варто відзначити, що рівень реального впровадження норм і забезпечення їх виконання залишається обмеженим у багатьох країнах. Зосередженість урядів на формальному прийнятті законів ще не означає їхню дієвість на практиці, а, отже, і не забезпечує максимальний захист споживачів. Для України цей досвід може бути сигналом про те, що формального приведення законодавства у відповідність до норм ЄС є недостатнім, необхідною також є реалізація нововведень на практиці та забезпечення належного моніторингу ефективності.

Покращення підходів до захисту прав споживачів в Україні має спиратися не лише на досвід ЄС — цінним може бути врахування досвіду країн із перехідною економікою, якою є і Україна. Так, деякі цінні уроки можна отримати шляхом вивчення досвіду та практики правозастосування в Узбекистані. У статті Я. Зоїлбоєва та Д. Циман проведено порівняльний аналіз Узбекистану

та ЄС щодо захисту прав споживачів, результати якого довели важливість поєднання прав споживача з базовими правами людини, як це передбачено міжнародними документами ООН [17]. На основі висновків вчених можна також констатувати, що досвід Узбекистану свідчить про можливість розбудовувати дієві інституції захисту прав споживачів навіть у країнах з перехідною економікою. Так, в Узбекистані було створено спеціальні державні органи, наприклад, Агентство захисту прав споживачів при Антимонопольному комітеті, яке має повноваження проводити контрольні закупівлі, звертатися до суду, організовувати експертизи тощо. Однак сам факт наявності закону ще не свідчить про реальне покращення дотримання прав споживачів. Приклад Узбекистану демонструє впровадження реальних механізмів реалізації прав споживачів, яке передбачає активну обробку скарг та аналіз звернень, відшкодування збитків і публічну звітність про досягнені результати, що дозволяє проводити моніторинг ефективності. Також слід зауважити важливість просвітницьких кампаній і діяльності для підвищення культури споживання та правової обізнаності. Вартим уваги є використання категорій справедливості та моралі, що є нетиповим для правничих досліджень, проте може мати реальний позитивний ефект на практиці, використовуючись у формуванні міждисциплінарного підходу в науці та правотворчості, який передбачає використання етичних категорій, зокрема, справедливості, в якості мірила ефективності політики [17].

Висновки. Проведений аналіз свідчить про необхідність удосконалення підходів до захисту прав споживачів в Україні, що зумовлене застарілим законодавством у цій сфері, а також наявністю низки проблем, зауважених у статті. Можна підсумувати, що прийняття нового Закону «Про захист прав споживачів» зумовлене об'єктивною необхідністю вирішення існуючих проблем та забезпечення потреб споживачів. Водночас, невідповідність Закону № 3153-IX директивам ЄС може перешкоджати належному регулюванню комерційних практик. Наразі законодавець має змогу покращити відповідність зауваженого документу вимогам ЄС, що зрештою сприятиме кращому захисту прав споживачів і попереджатиме правову невизначеність.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє відзначити, що найбільш ефективний підхід до впровадження нових норм щодо захисту прав споживачів може передбачати запровадження змін у декількох законодавчих актах. Також, важливо забезпечувати належний моніторинг ефективності реалізації нововведень, інакше внесення змін у закони буде носити лише декларативний характер без покращення на практиці. Окрім того, важливо забезпечувати належний рівень просвітницької роботи, яка передбачатиме не лише покращення знань та навичок споживачів, але і формуватиме відповідну правову культуру, що передбачає усвідомлення важливості захисту власних прав.

Література:

1. United Nations guidelines for consumer protection (as expanded in 2015) New York: United Nations, 2016. 38 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditccplpmisc2016d1_en.pdf (дата звернення: 17.05.2025).
2. Belwal R., Al Shibli R., Belwal S. Consumer protection and electronic commerce in the Sultanate of Oman. *Journal of information, communication and ethics in society*. 2021. Vol. 19, No. 1. P. 38–60. URL: <https://doi.org/10.1108/JICES-09-2019-0110> (дата звернення: 17.05.2025).
3. Dabovic Anastasovska J. Implementation of new European Union consumer law into the consumer laws of the countries of the region. *Collection papers Actualities civil & commercial law & legal practice*. 2023. Vol. 20. P. 7–35. URL: <https://doi.org/10.47960/2744-2918.20.23.7> (дата звернення: 17.05.2025).
4. Cauffman C., Goanta C. A new order: The digital services act and consumer protection. *European journal of risk regulation*. 2021. Vol. 12, No. 4. P. 758–774. URL: <https://doi.org/10.1017/err.2021.8> (дата звернення: 17.05.2025).
5. Скалецька З. Захист прав споживачів: виклики воєнного часу та потенційні зміни в рамках євроінтеграційних процесів. *Академічні візії*. 2022. № 12. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7742383> (дата звернення: 17.05.2025).
6. Hasa L. A., Fetahu E. The effectiveness of consumer protection measures in the EU internal market. *EU enlargement and acquis adoption burden: state of art and proposals for a correct adoption of the acquis for Albania*. Elbasan, Albania, 2024. P. 276–286. URL: <https://ricerca.uniba.it/bitstream/11586/483402/1/Conference%20proceedings%20Gjeta%20A..pdf#page=289> (дата звернення: 17.05.2025).
7. Бичкова О. О. Актуальні проблеми захисту прав споживачів у цивільному праві. *Ольвійський форум–2024: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі*. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2024. С. 43–46. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Olvijskij_forum_-_2024.pdf#page=43 (дата звернення: 17.05.2025).
8. Бурлака О. С. Захист прав споживачів в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 28. URL: <https://doi.org/10.32782/392292> (дата звернення: 17.05.2025).
9. Загоруй Л. М., Загоруй І. В. Захист прав споживачів в мережі інтернет: перспективи розвитку. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. № 48. С. 99–111. URL: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-48-2-99-111> (дата звернення: 17.05.2025).
10. Васюта В., Ємець В., Маленко В. Захист прав споживачів як ключовий аспект соціально-економічного розвитку України. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2025. Т. 338, № 1. С. 199–203. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-29> (дата звернення: 17.05.2025).
11. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII : станом на 24 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 17.05.2025).
12. Про захист прав споживачів : Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text> (дата звернення: 17.05.2025).
13. Менів Л. Д. Актуальні питання забезпечення права споживачів на безпечну продукцію. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, м. Ірпінь, 29 жовтня 2024 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. С. 93–95. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20procesu/11%20listopad%20Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20procesu/Zbirnik.pdf#page=93 (дата звернення: 17.05.2025).

14. Новий рівень захисту прав споживачів: огляд євроінтеграційного закону № 3153-IX. *Юридична практика*. URL: <https://pravo.ua/novyi-riven-zakhystu-prav-spozhyvachiv-ohliad-ievrointehratsiinoho-zakonu-3153-ix/> (дата звернення: 17 травня 2025 р.).

15. Корольчук К., Менів Л. Д. Окремі аспекти захисту прав споживачів. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, м. Ірпінь, 29 жовтня 2024 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. С. 69–71. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20procesu/11%20listopad%20Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20procesu/Zbirnik.pdf#page=69 (дата звернення: 17.05.2025).

16. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market (Unfair Commercial Practices Directive). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj/eng> (дата звернення: 17.05.2025).

17. Zoilboev J., Cyman D. Consumer protection: On the example of Uzbekistan and the European Union. *International journal of research in commerce, IT, engineering and social sciences*. 2022. Vol. 16, No. 01. P. 1–8. URL: <https://gejournal.net/index.php/IJRCIESS/article/view/76/56> (дата звернення: 17.05.2025).

References:

1. United Nations. (2016). *United Nations guidelines for consumer protection (as expanded in 2015)*. New York: United Nations. Retrieved from https://unctad.org/system/files/official-document/ditccplpmisc2016d1_en.pdf

2. Belwal, R., Al Shibli, R., & Belwal, S. (2021). Consumer protection and electronic commerce in the Sultanate of Oman. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 19(1), 38–60. Retrieved from <https://doi.org/10.1108/JICES-09-2019-0110>

3. Dabovic Anastasovska, J. (2023). Implementation of new European Union consumer law into the consumer laws of the countries of the region. *Collection Papers Actualities Civil and Commercial Law and Legal Practice*, 20, 7–35. Retrieved from <https://doi.org/10.47960/2744-2918.20.23.7>

4. Cauffman, C., & Goanta, C. (2021). A new order: The digital services act and consumer protection. *European Journal of Risk Regulation*, 12(4), 758–774. Retrieved from <https://doi.org/10.1017/err.2021.8>

5. Skaletska, Z. (2022). Zakhyst prav spozhyvachiv: vyklyky voiennoho chasu ta potentsiini zminy v ramkakh yevrointehratsiinykh protsesiv [Consumer protection: challenges of wartime and potential changes in the context of EU integration]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, (12). Retrieved from <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7742383> [in Ukrainian].

6. Hasa, L. A., & Fetahu, E. (2024). The effectiveness of consumer protection measures in the EU internal market. In *EU enlargement and acquis adoption burden: state of art and proposals for a correct adoption of the acquis for Albania*. (p. 276–286). Retrieved from <https://ricerca.uniba.it/bitstream/11586/483402/1/Conference%20proceedings%20Gjeta%20A..pdf#page=289>

7. Bychkova, O. O. (2024). Aktualni problemy zakhystu prav spozhyvachiv u tsyvilnomu pravi [Topical issues of consumer protection in civil law]. In *Olviyskiy forum–2024: Stratehii krain Prychornomorskoho rehionu v heopolitychnomu prostori*. (p. 43–46). Mykolaiv : Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly. Retrieved from https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Olvijskij_forum_-_2024.pdf#page=43 [in Ukrainian].

8. Burlaka, O. S. (2022). Zakhyst prav spozhyvachiv v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Protection of consumer rights in the conditions of martial law in Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii – Current Problems of National Jurisprudence*, 28. <https://doi.org/10.32782/392292> [in Ukrainian].

9. Zahorui, L. M., & Zahorui, I. V. (2024). Zakhyst prav spozhyvachiv v merezhi internet: perspektyvy rozvytku [Consumer rights protection on the Internet: development prospects]. *Aktualni problemy prava: teoriia i praktyka – Current Issues of Law: Theory and Practice*, (48), 99–111. Retrieved from <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-48-2-99-111> [in Ukrainian].

10. Vasiuta, V., Yemets, V., & Malenko, V. (2025). Zakhyst prav spozhyvachiv yak kliuchovyi aspekt sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [Consumer rights protection as a key aspect of socio-economic development of Ukraine]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 338(1), 199–203. Retrieved from <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-29> [in Ukrainian].

11. Zakon Ukrainy Pro zakhyst prav spozhyvachiv: pryiniaty 12 trav. 1991 roku № 1023-XII: stanom na 24 hrud. 2024 roku [Law of Ukraine on Consumer Protection from May 12, 1991, No. 1023-XII: as of December 24, 2024]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> [in Ukrainian].

12. Zakon Ukrainy Pro zakhyst prav spozhyvachiv: pryiniaty 10 cherv. 2023 roku № 3153-IX [Law of Ukraine on Consumer Protection from June 10, 2023, No. 3153-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text> [in Ukrainian].

13. Meniv, L. D. (2024). Aktualni pytannia zabezpechennia prava spozhyvachiv na bezpechnu produktsiiu [Current issues of ensuring the right of consumers to safe products]. In *Aktualni problemy pryvatnoho prava: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii, Irpin, 29 zhovtnia 2024 roku*. (p. 93–95). Irpin: Derzhavnyi podatkovyi universytet. Retrieved from https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20procesu/11%20listopad%20Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20proc%20esu/Zbirnik.pdf#page=93 [in Ukrainian].

14. Novyi riven zakhystu prav spozhyvachiv: ohliad yevrointehratsiinoho zakonu № 3153-IX [A new level of consumer protection: overview of the EU integration law No. 3153-IX]. (2023). *Yurydychna praktyka – Legal Practice*. Retrieved from <https://pravo.ua/novyi-riven-zakhystu-prav-spozhyvachiv-ohliad-ievrointehratsiinoho-zakonu-3153-ix/> [in Ukrainian].

15. Korolchuk, K., & Meniv, L. D. Okremi aspekty zakhystu prav spozhyvachiv [Certain aspects of consumer rights protection]. In *Aktualni problemy pryvatnoho prava: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii, Irpin, 29 zhovtnia 2024 roku* (p. 69–71). Irpin: Derzhavnyi podatkovyi universytet. Retrieved from https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20procesu/11%20listopad%20Kafedra%20civilnogo%20prava%20ta%20procesu/Zbirnik.pdf#page=69 [in Ukrainian].

16. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market (Unfair Commercial Practices Directive). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj/eng>

17. Zoilboev, J., & Cyman, D. (2022). Consumer protection: On the example of Uzbekistan and the European Union. *International Journal of Research in Commerce, IT, Engineering and Social Sciences*, 16(01), 1–8. Retrieved from <https://gejournal.net/index.php/IJRCIESS/article/view/76/56>